

– нерациональная структура взносов в Пенсионный и другие государственные фонды социального назначения, следствием которой является переложение основного груза взносов на работодателей.

Реформирование налоговой системы Украины как европейской должно происходить с учетом тенденций развития налогообложения в странах-членах ЕС и в странах, которые приближены к нам территориально.

Источники и литература:

1. Литвиненко Я. В. Податкова політика / Я. В. Литвиненко. – К., 2003. – 222 с.
2. Понович П. Я. Экономический анализ деятельности субъектов хозяйствования / П. Я. Понович. – Тернополь : Экономическая мысль, 2010. – 285 с.
3. Ефимова О. В. Финансовый анализ / О. В. Ефимова. – М. : Бухгалтерский учет, 2009. – 180 с.

Іванова Т.В.

УДК 336.13.012.24 + 334.722/723

ОЦІНКА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ

В ринкових умовах зростає самостійність підприємств, їх економічна і правова відповідальність. Важливу роль у забезпеченні ефективних форм господарювання на підприємствах відіграє оцінка фінансово-економічного стану. Від результатів її оцінки залежать не тільки всі управлінські рішення але і відношення до підприємства його клієнтів, партнерів та конкурентів.

Фінансово-економічний стан - найважливіша характеристика надійності, конкурентоспроможності, стійкості підприємства на ринку. Для забезпечення цих показників підприємство повинно володіти гнучкою структурою капіталу, уміти організувати його рух таким чином, щоб забезпечити постійне перевищення доходів над витратами з метою збереження його платоспроможності і створення умов для самовідтворення. Тому важливим є обґрунтування методики визначення фінансової стійкості підприємств, основних критеріїв та показників її визначення, встановлення місця цієї оцінки в системі фінансового менеджменту. Особливої уваги потребує виявлення закономірностей дії внутрішніх та зовнішніх факторів зміцнення фінансової стійкості.

Дослідженням питань оцінки фінансового стану підприємств займалися Афанасьєв М.В., Покропівний С.Ф., Бандурка О.М., Савицька Г.В., Галушко О.С., Єфімова О.В., Козак В.Г., Поддєрьогін А.М., Сайфулін Р.С., Філімоненков О.С. та інші.

Сьогодні зростає самостійність підприємств, їх економічна і правова відповідальність. Важливу роль у забезпеченні ефективних форм господарювання на підприємствах відіграє аналіз фінансово-економічного стану, що відповідає за відбір, оцінку та інтерпретацію фінансових, економічних та інших даних, що впливають на процес прийняття інвестиційних та фінансових рішень.

Правильна оцінка фінансових результатів діяльності та фінансово-економічного стану підприємства в сучасних умовах господарювання вкрай важлива як для його керівництва (адміністрації), так і для інвесторів, партнерів, кредиторів, державних органів. Фінансово-економічний стан підприємства майже завжди цікавить і його конкурентів, але вже в протилежному аспекті - вони зацікавлені в ослабленні позицій конкурентів на ринку.

Для прийняття правильних рішень навіть на рівні підприємства повинні використовуватись дані, які відповідають певним правилам, вимогам і нормам, є зрозумілими та прийнятними для внутрішніх і зовнішніх користувачів. Крім того, керівництво підприємств не обмежується тільки внутрішньою фінансовою інформацією, а порівнює її з відповідними показниками подібних підприємств, підприємств - конкурентів чи ділових партнерів. Тому закономірно виникає потреба в уніфікації вимог до фінансової інформації в рамках виду діяльності, регіону, всієї економічної системи країни.

Підприємства, що здійснюють свою діяльність у ринкових умовах, несуть повну відповідальність за своїми зобов'язаннями перед осередками фінансово-кредитної системи, постачальниками, працівниками, а також за результати своєї виробничо-фінансової діяльності. Як зазначає О.С. Філімоненков, «здатність підприємства своєчасно погашати свої боргові зобов'язання характеризує його фінансове становище» [3, с.362]. Якщо підприємство своєчасно здійснює платежі, фінансує свою діяльність на розширеній основі, переносить непередбачені потрясіння і підтримує свою платоспроможність у несприятливих обставинах, це вказує на його стійкий фінансовий стан. Для забезпечення фінансової стійкості підприємство повинно володіти гнучкою структурою капіталу, уміти організувати його рух таким чином, щоб забезпечити постійне перевищення доходів над витратами з метою збереження його платоспроможності і створення умов для самовідтворення.

Прийняття рішення про розвиток підприємства, вибір стратегічних і тактичних орієнтирів повинен бути заснований на чіткій оцінці стану підприємства та можливих шляхів реалізації намічених цілей. Економічна діагностика підприємств виступає основним методом на сьогоднішній день, оскільки такий вид оцінки дозволяє пов'язувати предмет, об'єкт, метод і область (сферу або напрямок) можливих дій [4, с.27].

В даний час найбільш переконливі, достовірні і узагальнені результати при аналізі всіх сфер діяльності підприємства дає діагностика його фінансового стану. Для цього оцінку здійснюють на основі офіційних документів, перш за все балансу підприємства та звіту про його фінансові результати. Методи аналізу

фінансової звітності та бухгалтерського балансу є одними з найбільш поширених у практиці бізнесу, причому як для великого бізнесу, так і для дрібних і середніх фірм.

У працях вітчизняних і зарубіжних вчених наводяться значну кількість показників для оцінки фінансово-економічного стану підприємства. Розгляд цих показників дає уявлення для практиків - аналітиків виробничо-комерційних підприємств про загальний рівень його стану, однак, їх різнобічність, часто має негативний вплив. Наведені в науковій літературі вдосконалені методи і способи оцінки фінансового стану підприємства, значною мірою є складними для практичного застосування на підприємствах, особливо невеликих виробничих одиницях [2, с.93].

Багато показників, що застосовуються для оцінки діяльності, мають нормативне значення, чи існують рекомендації щодо їх зміни (збільшення або зменшення). Нажаль, ці показники не універсальні, оскільки при оцінці різних підприємств, як за величиною капіталу, так і сфері здійснення діяльності, результати можуть мати суперечливий характер. Так, комплексна оцінка, заснована на показниках платоспроможності, може суперечити рівню фінансової стійкості, рентабельності та показниками ділової активності. Крім того, в наукових працях немає чіткого вимірювача деяких показників для підприємств. Це пов'язано переважно з відмінностями видів діяльності, характеристиками ринків та іншими параметрами існування та діяльності підприємства.[5, с.292]

Очевидно, що вибір показників складний і в кожній альтернативи є свої переваги і недоліки, особливо якщо кількість параметрів оцінювання об'єктів досить велике. Багато вітчизняних економістів для оцінки фінансово-економічного стану підприємства, використовують групи показників, представлені на рис. 1.

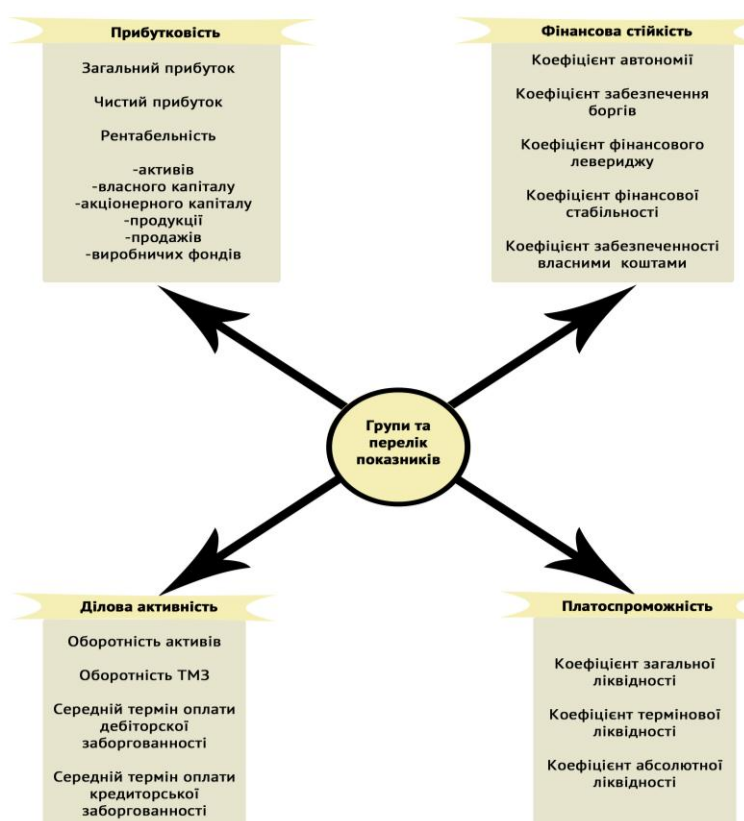

Рис.1. Групи показників оцінки фінансово-економічного стану підприємства

Вплив факторів на фінансово-економічний стан підприємства

Підприємство - це відкрита система і в процесі здійснення господарської діяльності активно взаємодіє як із зовнішнім, так і з внутрішнім середовищем. Внутрішнє середовище є джерелом її життєвої сили. Зовнішнє середовище є джерелом, яке постачає підприємство ресурси. До складу зовнішнього і внутрішнього середовища входять внутрішні і зовнішні фактори, які впливають на фінансово-економічний стан підприємства (див. рис.2).

Фактори зовнішнього середовища поділяються на дві основні групи - прямого і непрямого впливу. Середовище прямого впливу формує такі суб'єкти середовища, які безпосередньо впливають на діяльність конкретного підприємства - постачальники, споживачі, профспілки, закони і державні органи, конкуренти.

Якісна оцінка фінансово-економічного стану підприємства відіграє важливу роль не тільки для керівництва підприємства, але і всіх взаємодіючих з ним суб'єктів зовнішнього середовища. Перш за все, оцінка фінансово-економічного стану підприємства характеризує рівень його прибутковості та оборотності капіталу, фінансову стійкість і динаміку структури джерел фінансування, здатність розраховуватися за борговими зобов'язаннями.

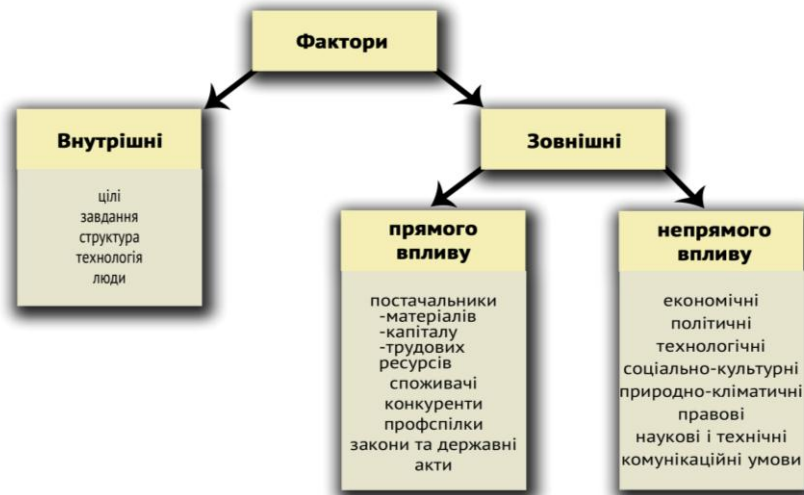

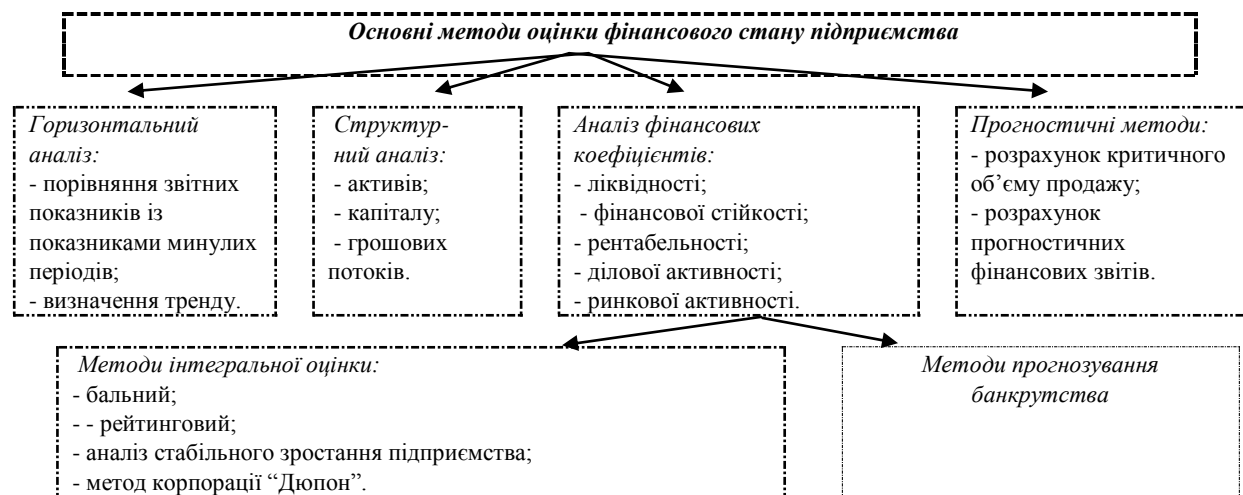
Рис. 2 Вплив факторів на фінансово-економічний стан підприємства.

Джерело: Складено автором

В даний час існують багато методичних вказівок щодо проведення аналізу фінансово-економічного стану підприємства, які регламентують систему показників для оцінки його діяльності, однак не існує якихось єдиних нормативних критеріїв для таких показників. Вони залежать від безлічі факторів як зовнішнього, так і внутрішнього середовища: галузевої приналежності підприємства, принципів кредитування, сформованої структури джерел коштів, оборотності оборотних коштів, репутації підприємства тощо. Тому прийнятність значень цих коефіцієнтів, оцінка їхньої динаміки і напрямків змін можуть бути встановлені тільки в результаті докладного вивчення підприємства. При цьому основним інформаційним забезпеченням оцінки є фінансова та бухгалтерська звітність, а так само внутрішня інформація підприємства.

Прагнучи вирішити конкретні питання і отримати кваліфіковану оцінку фінансового положення, керівники підприємств все частіше починають вдаватися до допомоги фінансового аналізу, значення абстрактних даних балансу або звіту про фінансові результати досить невелика, якщо їх розглядати у відриві один від одного. Тому для об'єктивної оцінки фінансово-економічного стану необхідно перейти до певних ціннісним співвідношенням основних чинників - фінансових і економічних показників або коефіцієнтів.

Тому для визначення подальшої фінансово-економічної оцінки, по перше, необхідно порівняння використаних показників, яке передбачає надання кожному показнику певного рівня значимості, по друге, оцінити приближення банкрутства підприємства.

Вирішенням першої цілі може стати розробка єдиної методологічної основи інтегральної оцінки фінансового стану підприємства, яка б дозволила всебічно оцінити фінансово-господарську діяльність підприємства, визначити недоліки в його роботі та відшукати шляхи поліпшення фінансового стану підприємства.[1]

Інтегральна оцінка є ефективним механізмом аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств. Це зумовлює важливість визначення інтегральної оцінки фінансового стану підприємства і актуальність питань, пов'язаних з розробкою нових і поліпшенням існуючих методик її проведення.

Фінансовий стан підприємства, характеризується множиною певних фінансових показників, тому для співставлення та упорядкування окремих підприємств виникає необхідність агрегування усіх ознак множини до одного кількісного показника, яким є інтегральна оцінка. Одним із різновидів інтегральної оцінки є рейтингова оцінка, яка по суті є порівняльним аналізом одиниць досліджуваної сукупності.

Оскільки показники, що характеризують фінансовий стан мають різний вплив, тобто вони різновагові, то для побудови рейтингу необхідно використовувати формулу середньоарифметичної зваженої, яка передбачає надання кожному показнику певного рівня значимості:

$$I = \sum_{i=1}^m S_i W_i, \quad (1)$$

де m - кількість фінансових показників рейтингової оцінки; S_i - стандартизоване значення фінансового показника; W_i - вага (значимості) фінансового коефіцієнта.

Фінансовий стан підприємства насамперед характеризується показниками фінансової стійкості, ліквідності і платоспроможності, та ефективності використання капіталу, тому інтегральна оцінка представляє собою сумарне значення стандартизованих показників, що характеризують ці складові.

Стандартизація вибраних показників здійснюється шляхом ділення фактичних показників на стандартне значення, тобто:

$$S_i = \frac{x_i}{a_i}, \quad (2)$$

де x_i - фактичне значення фінансового показника; a_i - стандартне значення фінансового показника.

Таким чином, виходячи із визначеного механізму стандартизації (2), формула (1) буде мати наступний вигляд:

$$I = \sum_{i=1}^m \frac{x_i}{a_i} W_i, \quad (3)$$

На основі отриманого інтегрального показника робиться висновок про рейтинг підприємства за шкалою, наведеною в табл. 1.

Таблиця 1. Інвестиційний рейтинг підприємства.

Рейтинг	Зона діяльності	Значення I	Фінансовий стан
A ++	Зона інвестицій	Більше 100	Дуже добрий стан
A +		від 91 до 100	Стабільний стан
A		від 81 до 90	Безпечний стан
B +	Зона спекуляцій	від 71 до 80	Невпевнений стан
B		від 61 до 70	Нестабільний стан
V +	Зона благодійності	від 51 до 60	Потенційне банкрутство
V		нижче 50	Банкрутство

Джерела та література:

1. Боголіб Т. М. Система і методи фінансового аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства / Т. М. Боголіб // Фінанси України. – 2006. – № 5. – С. 36-42.
2. Гадзевич О. І. Основи економічного аналізу і діагностики фінансово-господарської діяльності підприємства : навч. посіб. / О. І. Гадзевич. – К. : Кондор, 2004. – 180 с.
3. Економіка підприємства : посіб. / М. Г. Грещак, В. М. Колот, А. П. Наливайко та ін.; за заг. ред. С. Ф. Покропівного. – К. : КНЕУ, 2006. – С. 500-515.
4. Євдокимова Н. М. Економічна діагностика : навч. метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / Н. М. Євдокимова, А. В. Кирієнко. – К. : КНЕУ, 2005. – 110 с.
5. Зятьковский И. В. Финансы предприятий : навч. посіб. / И. В. Зятьковский. – К., 2003. – 364 с.